

TEKST 152: Beretninger om seldsjukkernes plyndringer

Michael Syrus (d. 1199) var en syrisk historieskriver, der bl.a. skrev en verdenshistorie omhandlende tiden fra verdens skabelse til sin egen samtid. Til udarbejdelsen af sin verdenshistorie benyttede Michael Syrus en lang række kilder, som vi nu kun kender gennem hans værk.

Den Georgiske Krønike, der løbende er blevet forfattet mellem 1000- og 1300-talet, omhandler bl.a. Georgiens historie under seldsjukkernes fremtrængen.

Anna Komnena (1083-1153) var datter af den byzantinske kejser, Alexios d.1. Komnenos. Hun forfattede ca. 1148 et værk (Alexias), der primært omhandler hendes faders regeringstid, men som også beretter om tidligere begivenheder.

[Michael Syrus:]

Da araberne, det vil sige taiyaye,¹ blev svagere og efterhånden som grækerne [byzantinerne] erobrede mange lande fra taiyaye, måtte de kalde tyrkerne til hjælp. De marcherede sammen med araberne som undersåtter og ikke som herrer. Men da de handlede modigt og opnåede sejre, hvor end de drog hen, blev de efterhånden vant til at triumfere. De læssede et områdes rigdomme og slæbte det med til deres land, og de viste det til andre, og opfordrede dem til at drage bort med sig og bo i et så fremragende område, fyldt med sådanneværdier. [...]

I samme periode begyndte tyrkernes herredømme i nogle regioner af Persien. Faktisk besad en sultan kaldet Tughril-Beg² tronen i kongeriget Khorasan³ i det arabiske imperiums år 430. Han udsendte tropper, der nåede armenernes land, der var under romernes [byzantinernes] herredømme. De gik i gang med at tage fanger, plyndre og afbrænde på en barbarisk måde. Ved flere lejligheder tog de fanger og førte dem bort, uden at nogen drog ud for at møde dem [i kamp].⁴

De nåede i løbet af vinteren i året 1369 [1057] fæstningsbyen Malatia⁵ med tre tusinde [mand], og da den ikke havde en bymur, fordi Cyriacus⁶ havde ødelagt den, da han havde erobret den fra taiyaye, begyndte indbyggerne at flygte til bjerget, hvor de døde af kulde og sult. Den første dag begyndte tyrkerne nådesløst at nedslagte [de tilbageværende]. Mange gemte sig under ligene af de dræbte. Tyrkerne opstillede deres lejr uden for byen på en bakkeside. Ingen af dem tilbragte natten uden for lejren og kirkernes lys forblev tændt hele natten. [...]

Den anden dag begyndte de at torturere folk, for at få dem til at vise dem skjulte ting [skatte], og flere døde under pinsler. For eksempel diakonen Petrus, der var forfatter og skolelærer. [...]

¹ *Taiyaye*: den betegnelse som Michael Syrus primært anvender om de muslimske arabere.

² *Tughril-Beg*: seldsjukkisk hersker (1037-1063).

³ *Khurasan*: i dag bl.a. det østlige Iran, Afghanistan og Turkmenistan

⁴ De tyrkiske seldsjukker hærgede Armenien allerede i begyndelsen af 1000-tallet. Her hentydes der dog til togterne i 1048-1054. Mht. plyndringer og massakre i 1059-64 se tekst 125.

⁵ *Malatia*: i dag byen Malatya i det østlige Anatolien

⁶ *Cyriacus*: Johannes Tzimiskes Kurkuas, byzantinsk kejser (969-976)

Tyrkerne forblev i Malatia i ti dage, som de lagde øde og plyndrede. Så satte de ild til den stakels by, hærgede det omkringliggende område inden for en dagsmarch og afbrændte hele landet. [...]

- 5 Kejseren,⁷ der så, at tyrkerne rykkede frem og havde nået så langt som Pontus,⁸ idet de tog fanger, plyndrede og nedbrændte, fik medlidenhed med de kristne folk og sendte heste og vogne, og bragte dem over havet efter at de havde læsset deres ejendele. [Tyrkerne] plyndrede byer og landsbyer i hele området ved Pontus. Da de var tomme for indbyggere, var dette til gavn for tyrkerne, som der fandt et sted at bo. Og mens alle gav kejseren skylden, sagde vi for vores
10 vedkommende, at dette ikke kom fra ham, men fra oven.

[*Den Georgiske Krønike:*]

- 15 [De seldsjukkiske] emirer spredte sig, ligesom græshopper, over jordens overflade. [...] Landene i Asis-Phorni, Clardjeth, op til havets bred, Chawcheth, Adchara, Samtzkhe, Karthli, Argoueth, Samokalako og Dchqondid⁹ blev fyldt med tyrkere, der plyndrede og gjorde alle indbyggerne til slaver.

- På en enkelt dag brændte de Kouthathis, Artanoudj og eremitmunkenes hytter ved Clardjeth,
20 og de forblev i disse lande indtil den første sne, idet de fortærede jorden og massakrerede alle dem, der var flygtet til skovene, til klipperne og til hulerne. [...]

- Disse ulykker ophørte ikke for kristendommen snart derefter, for ved forårets komme, vendte tyrkerne tilbage for at udføre den samme hærgen og drog atter bort om vinteren. De [indbyggerne] var dog ikke i stand til at plante eller til at høste. Landet, der på denne måde var blevet
25 underlagt slaveri, havde kun skovens dyr og de vilde dyr som indbyggere. Karthli var i utålelige ulykkers vold, som man ikke kan sammenligne med nogen enkelt ødelæggelse eller en samling af forgangne tiders onder. De hellige kirker tjente som stalde for deres heste og Herrens helligdomme tjente til vederstyggelighedernes [islams] fornyelse. Nogle af præsterne blev under
30 selve nadveren ofret, og andre blev bortført til barsk slaveri uden hensyn til deres alder. Jomfruerne blev besudlede, de unge omskåret, og spædbørn taget bort. Denne storbrand fortærede, idet den udvidede sin hærgen, alle beboede steder og floder flød med blod i stedet for vand.

- 35 [*Anna Komnena:*]

- Lige siden det tidspunkt, hvor barbarerne kort efter Diogenes' tiltrædelse¹⁰ første gang overskred det romerske [byzantinske] imperiums grænser [...] [og] frem til min fars regeringstid er den barbariske magt aldrig blev holdt i ave, men sværd og spyd er blevet hvæset mod de
40 kristne, og der har været kampe, krige og massakrer. Byer blev udslettet, lande blev lagt øde og

⁷ Michael d.6. Stratoticus (1056-57).

⁸ Pontus: Sortehavet

⁹ Der er her tale om en række georgiske lokaliteter og stednavne.

¹⁰ Kejser Romanos d.4. Diogenes kom til magten i 1068.

hele det romerske territorium blev besmittet med de kristnes blod. For nogle omkom ynkeligt dræbt af pile eller spyd, mens andre blev fordrevet fra deres hjem og ført bort i fangenskab til byerne i Persien.¹¹ Og angsten greb dem alle, og de skyndte sig at skjule sig for de farer, der truede, i huler og olivenlunde og bjerge og bakker. Blandt disse klagede nogle højt over de trængsler, som deres venner, der var blevet ført bort til Persien, blev ramt af. De få andre, der stadig overlevede i de romerske lande sukkede dybt og jamrede, én for en søn, en anden for en datter. Eller de græd over en bror eller en nevø, der var omkommet før sin tid og udgød bitre tårer som kvinder. I virkeligheden var der ingen aspekter af livet, der var fri for tårer og stønnen.¹²

10

J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

- 15 Michael Syrus: J.-B. Chabot: *Chronique de Michel de Syrien*, vol. 3, Paris (1901) s.154, 158-160. Her efter B. Ye'or: *The Decline of Eastern Christianity under Islam. From Jihad to Dhimmitude*. Cranbury (1996), s.290f. Den georgiske krønike: Her efter S. Vrynis: "Nomadization and Islamization in Asia Minor", *Dumbarton Oaks Papers* 29 (1975), s.50f. Anna Komnena, Alexias XV: Her efter E. A. Dawes: Anna Komnena: *The Alexiad*. London (1928).

¹¹ De tyrkiske seldsjukker havde deres kerneområde i det forhenværende Persien.

¹² Anna Komnena må her ligeledes hentyde til situationen efter slaget ved Manzikert i 1071. Se tekst 153. Konsekvenserne af tyrkenes fremtrængen, se ligeledes tekst 125-139.